

K Z O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, listopad 2012

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/152/2012

POLAK NA RYNKU FINANSOWYM

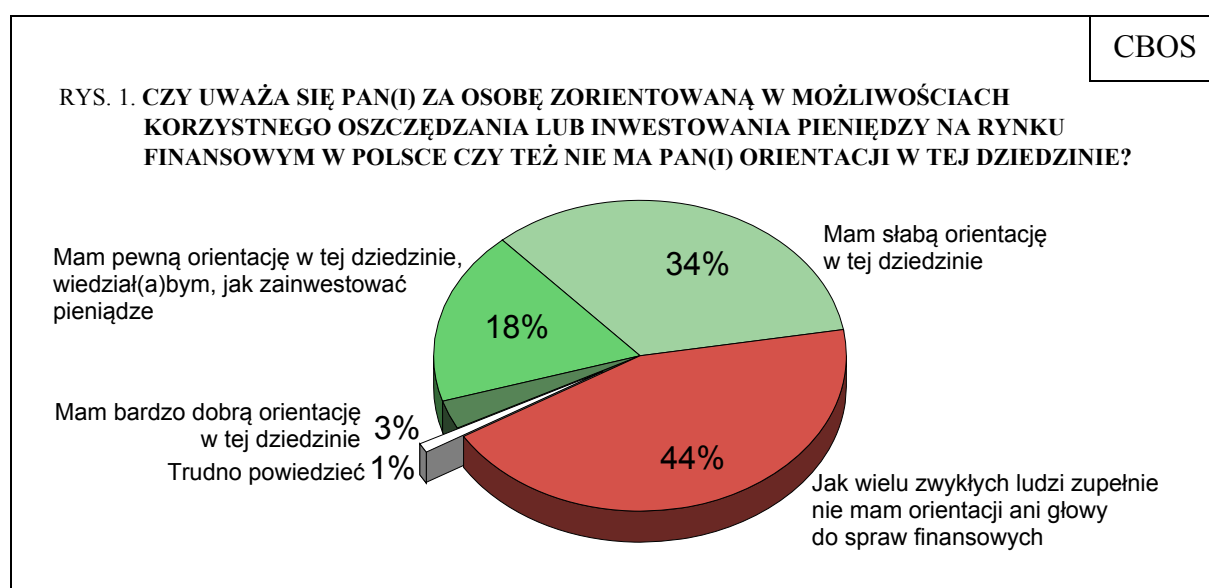

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Od wybuchu afery Amber Gold Polacy czują się bardzo niekomfortowo jako oszczędzający lub potencjalnie inwestujący na rynku finansowym. Zdecydowana większość badanych deklaruje¹, że albo w ogóle nie ma orientacji (44%), albo bardzo słabo się orientuje co do możliwości korzystnego oszczędzania lub inwestowania na rynku finansowym (34%). Tylko 18% ankietowanych ocenia, że ma pewne rozeznanie w tej dziedzinie, a nieliczni (3%) określają swoją wiedzę o rynku finansowym jako bardzo dobrą.

Kobiety nieco częściej niż mężczyźni uważają, że nie mają orientacji w sprawach finansowych (odpowiednio: 47% i 41%). Również starszy wiek (powyżej 55 lat) sprzyja przekonaniu, że w kwestii inwestowania pieniędzy na rynku finansowym wie się niewiele. Poczucie braku kompetencji ekonomicznych wiąże się jednak przede wszystkim z poziomem wykształcenia. O ile wśród osób z wykształceniem podstawowym niemal trzy czwarte (73%) ocenia, że nie ma głowy do spraw finansowych, o tyle wśród respondentów z wyższym wykształceniem tylko co szósty (16%). Akceptacja stwierdzenia o nieznanomości spraw finansowych jest tym częstsza, im mniejsza jest miejscowość, w której mieszkają respondenci. Poczucie braku kompetencji wyrażane jest także tym częściej, im niższe są miesięczne dochody *per capita* w rodzinie respondenta.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (268) przeprowadzono w dniach 5 – 16 września 2012 roku na liczącej 985 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

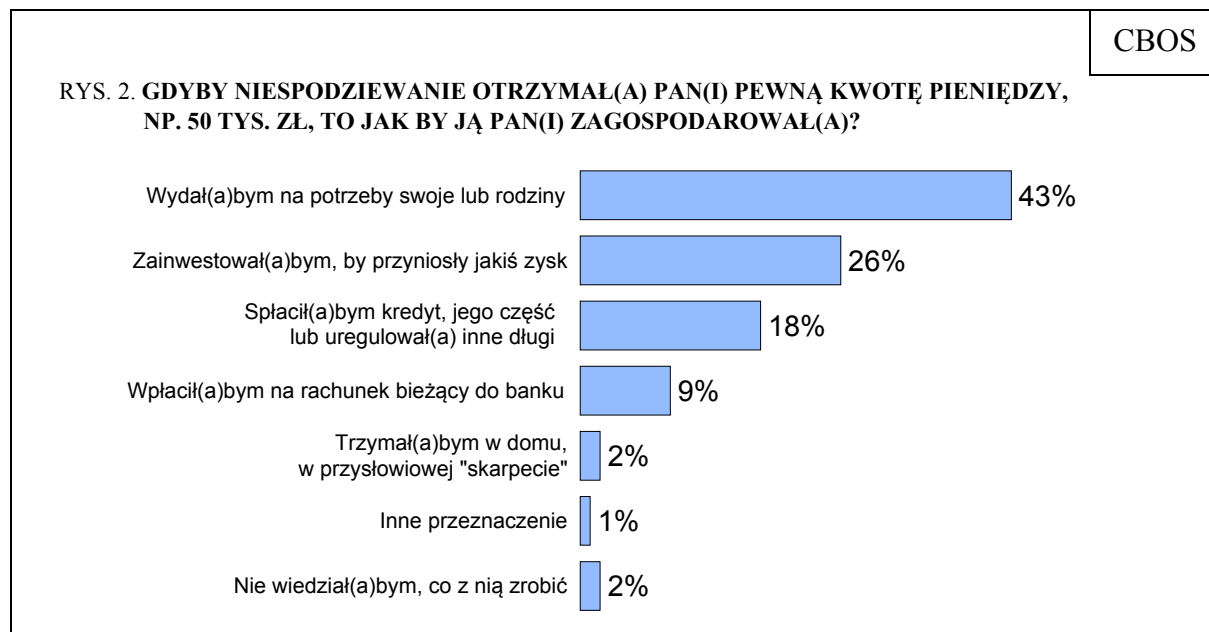
Tabela 1

	Czy uważa się Pan(i) za osobę zorientowaną w możliwościach korzystnego oszczędzania lub inwestowania pieniędzy na rynku finansowym w Polsce czy też nie ma Pan(i) orientacji w tej dziedzinie?			
	Jak wielu zwykłych ludzi zupełnie nie mam orientacji ani głowy do spraw finansowych	Mam słabą orientację w tej dziedzinie	Mam pewną lub bardzo dobrą orientację w tej dziedzinie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Wykształcenie				
Podstawowe	73	20	6	2
Zasadnicze zawodowe	54	32	14	1
Średnie	36	41	23	1
Wyższe	16	38	45	1
Miejsce zamieszkania				
Wieś	53	35	12	0
Miasto do 20 tys. mieszkańców	46	28	24	2
20–100 tys.	43	29	27	1
101–500 tys.	35	37	27	1
501 tys. i więcej	26	44	29	1
Deklarowane dochody na osobę w rodzinie				
Do 500 zł	56	36	8	0
501–750	54	33	14	0
751–1000	54	25	20	1
101–1500	39	38	22	1
Powyżej 1500 zł	33	30	35	1

W grupach społeczno-zawodowych poczucie braku kompetencji finansowych najczęściej mają renciści (67%), robotnicy niewykwalifikowani (64%), rolnicy (56%) oraz emeryci (55%). Z kolei najbardziej kompetentne w tym zakresie czują się osoby pracujące na własny rachunek oraz kadra kierownicza i specjaliści (po 46% deklaracji świadczących o w miarę dobrej lub bardzo dobrej orientacji na rynku finansowym).

Na podstawie odpowiedzi ankietowanych na kolejne pytanie można stwierdzić, że sytuacja finansowa większości gospodarstw domowych Polaków nie przedstawia się obecnie najlepiej. Gdyby respondenci nieoczekiwanie otrzymali 50 tys. zł, najczęściej, jak twierdzą, wydaliby je na bieżące potrzeby własne lub rodziny (43%). Prawie jedna piąta (18%) tego rodzaju niespodziewany przychód przeznaczyłaby na uregulowanie swoich zobowiązań finansowych i spłaciłaby w części lub całości kredyt bądź inne długi. Obecnie tylko nieco ponad jedna trzecia Polaków nie znajduje się pod takim ciśnieniem bieżących potrzeb finansowych, koniecznych wydatków lub długów, że sądzi, iż zdołałaby tę otrzymaną niespodziewanie kwotę zaoszczędzić (łącznie 35%). Przy czym zdecydowana większość tej grupy (26% całej populacji) starałaby się ją w jakiś sposób zainwestować, by przyniosła zysk,

a pozostali (9% ogółu) raczej ograniczyliby się do powierzenia tego rodzaju oszczędności bankowi lub wręcz trzymaliby je w domu, w „skarpecie” (2%). Tylko nieliczni badani (2%) deklarują, że nie wiedzieliby, co zrobić z taką sumą pieniędzy.

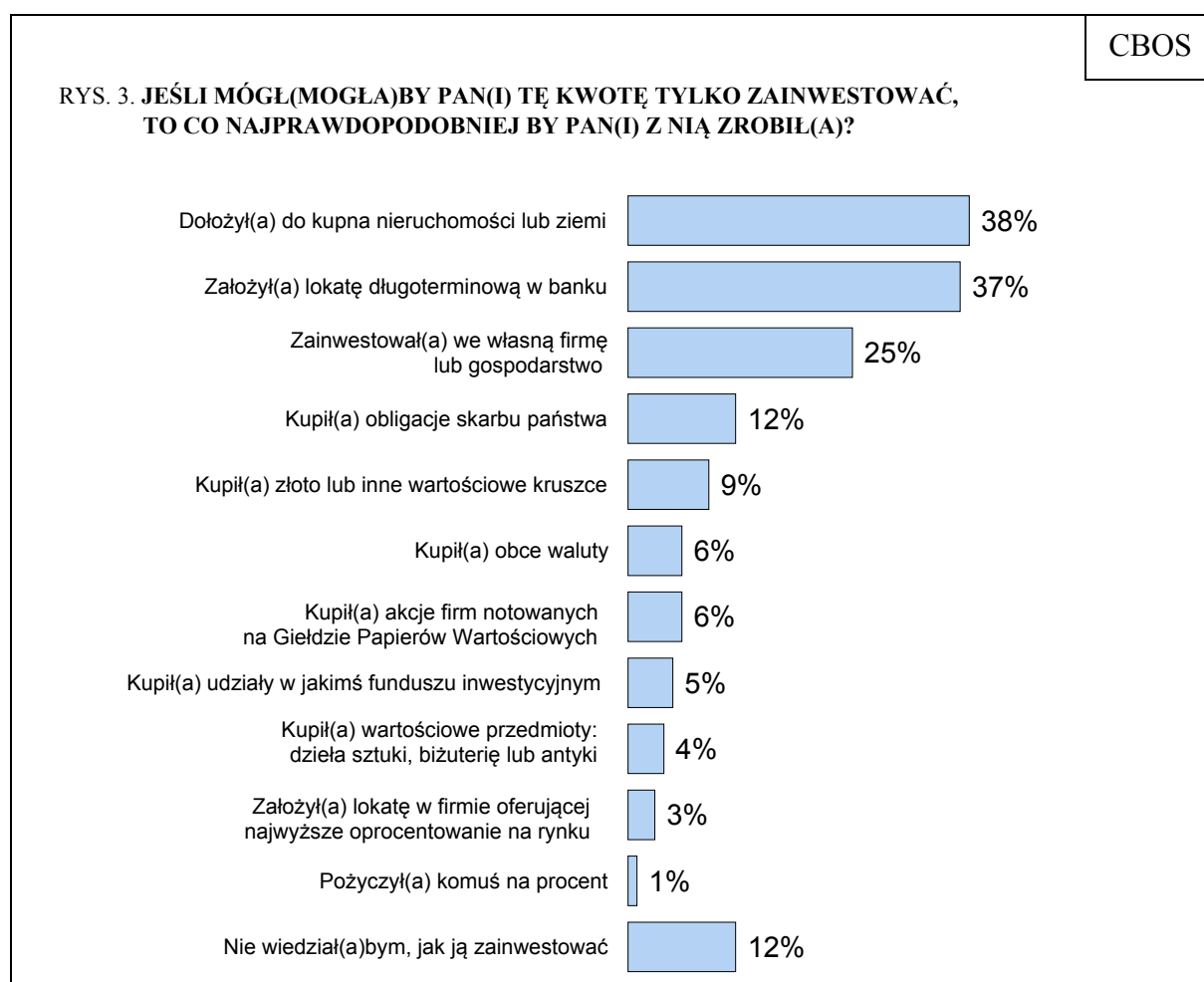
Można zatem sądzić, że w dobie kryzysu rozmowa o wolnych środkach finansowych i ich ewentualnym inwestowaniu to dla większości Polaków rozważania raczej teoretyczne. Niemniej, jak wskazuje przykład klientów Amber Gold, istnieje grupa inwestorów, którzy aktywnie, nawet kosztem ryzyka, poszukują atrakcyjnych lokat dla posiadanych kapitałów.

Zapytaliśmy ankietowanych, gdzie ich zdaniem warto obecnie w Polsce lokować pieniądze. Poprosiliśmy, by niezależnie od swojej sytuacji finansowej zastanowili się, jak ulokowaliby otrzymane niespodziewanie środki, gdyby miały być one przeznaczone wyłącznie na inwestycje.

Odpowiedzi badanych wskazują, że obecnie najbardziej atrakcyjne (oczywiście tylko przy założonym w pytaniu poziomie inwestowanych środków) wydają się Polakom dwa rodzaje inwestycji: zakup nieruchomości (mieszkań, domów) lub ziemi oraz założenie długoterminowej lokaty w banku – o takich inwestycjach myślałoby ewentualnie po niemal dwie piąte ankietowanych (odpowiednio: 38% i 37%). Jedna czwarta pytanых (25%) zainwestowałaby otrzymane niespodziewanie 50 tys. zł we własną firmę lub gospodarstwo rolne. W ostatnich latach struktura najbardziej atrakcyjnych w opinii Polaków inwestycji tylko nieznacznie się zmieniła – w porównaniu z rokiem 2009 nieco spadło znaczenie lokat

bankowych, które wówczas wybierane były najczęściej². Tylko 12% ankietowanych kupiłoby obligacje skarbu państwa. Co jedenasty respondent (9%) ocenia, że najkorzystniejszą inwestycją byłby zakup złota lub innych wartościowych kruszców. Zaledwie 6% badanych kupiłoby akcje firm notowanych na warszawskiej giełdzie, tyle samo wymieniliby złotówki na obce waluty. Niewiele mniej osób (5%) zdecydowałoby się na nabycie udziałów w jakimś funduszu inwestycyjnym. Jeszcze mniej respondentów (4%) zainwestowałoby te pieniądze w dzieła sztuki, biżuterię, antyki lub inne wartościowe dobra materialne. W sumie tylko nieliczni podejmując decyzję inwestycyjną wzięliby pod uwagę wyłącznie wielkość zysków i dlatego założyliby lokatę w firmie oferującej najwyższe oprocentowanie na rynku (3%).

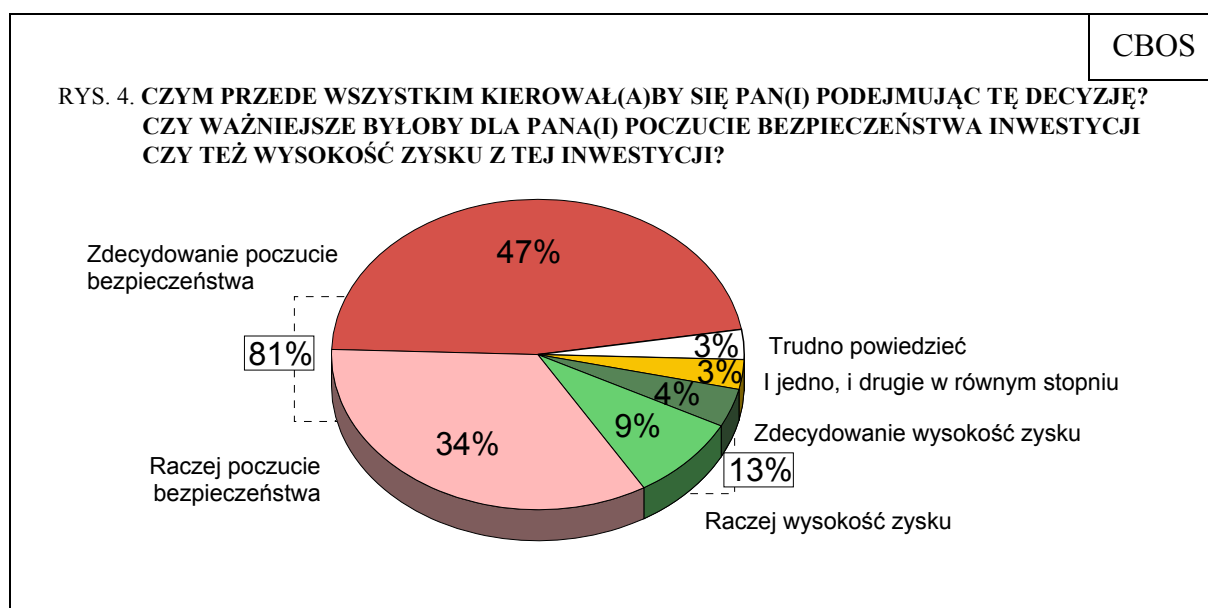
Aż 12% ankietowanych zadeklarowało, że zupełnie nie wiedziałoby, w co zainwestować otrzymaną kwotę.

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wybrać więcej niż jedną możliwość

² Pytanie zadane w 2009 roku, ze względu na inną strukturę kafeterii, nie jest niestety wprost porównywalne. Patrz komunikat CBOS „Polacy a fundusze inwestycyjne”, grudzień 2009 (oprac. B. Badora).

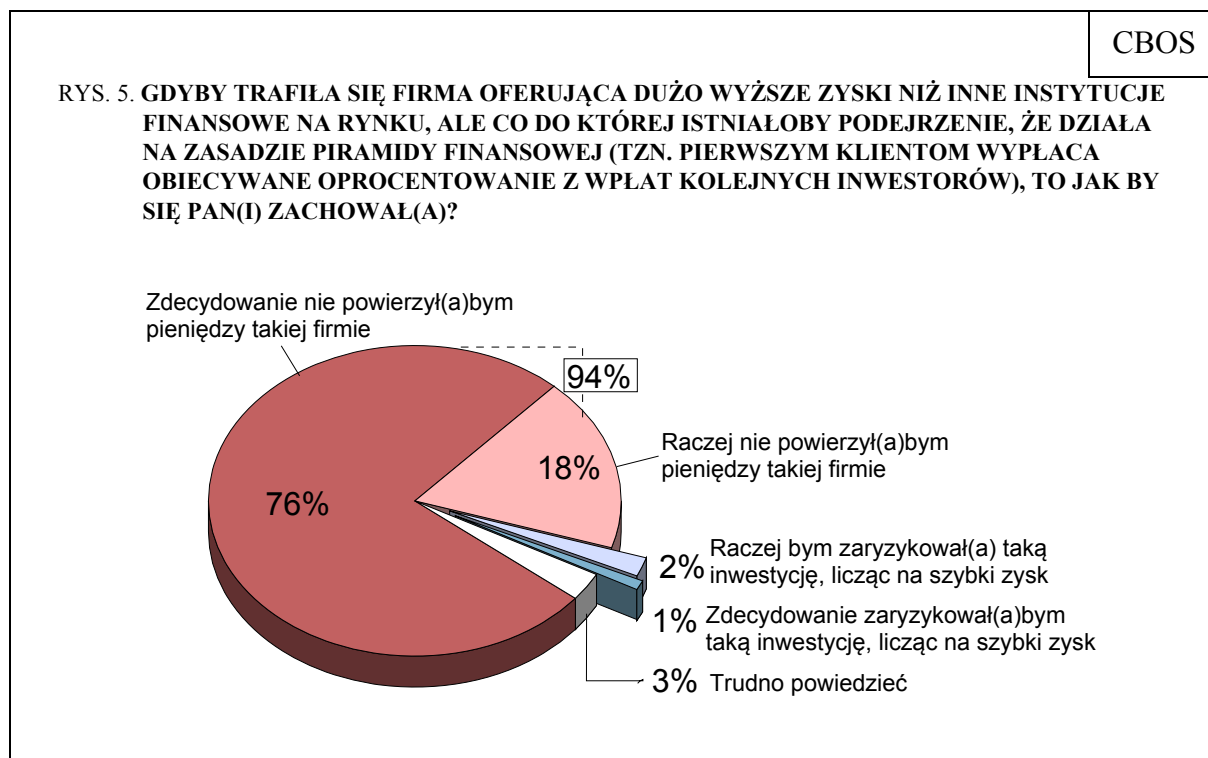
Poza dotychczasowymi doświadczeniami oraz wiążącym się z tym poczuciem mniejszej lub większej orientacji w danym segmencie rynku inwestycyjnego, decyzja przesądzająca o wyborze określonej formy inwestycji jest zwykle kompromisem między przewidywaną stopą zwrotu a bezpieczeństwem inwestycji. Na podstawie deklaracji ankietowanych można stwierdzić, że Polacy powierzając komuś swoje pieniądze zwracają uwagę przede wszystkim na to, czy ich inwestycja jest bezpieczna, dużo rzadziej stawiają na pierwszym miejscu wielkość zysku. Ponad cztery piąte badanych (81%) zadeklarowało, że wybierając między maksymalizacją zysku a bezpieczeństwem inwestycji postawiłoby przede wszystkim na ten ostatni czynnik, przy czym prawie połowa (47%) określiła swój wybór jako zdecydowany. Co ósmy respondent (13%) podjąłby odmienną decyzję – wybierając między bezpieczeństwem a zyskiem postawiłby na maksymalizację zysku, nawet kosztem wzrostu ryzyka inwestycji.

Ponadprzeciętnie częste nastawienie na przyszły zysk, kosztem bezpieczeństwa inwestycji, charakteryzuje przede wszystkim osoby młode – od 18 do 24 roku życia (21%). Częściej także gotowi byłiby zaryzykować, z jednej strony, respondenci najgorzej oceniający własne warunki materialne, renciści (po 19%), badani z wykształceniem podstawowym (18%), z drugiej zaś – przedsiębiorcy, czyli pracujący na własny rachunek (19%).

Po aferze Amber Gold pojęcie piramidy finansowej niemal powszechnie budzi wśród Polaków skojarzenia negatywne. Ankietowani postawieni przed wyborem – powierzyć pieniądze firmie działającej na zasadzie piramidy finansowej czy nie powierzać – prawie jednomyślnie zadeklarowali, że trzymaliby się od niej jak najdalej. Tylko 3% Polaków

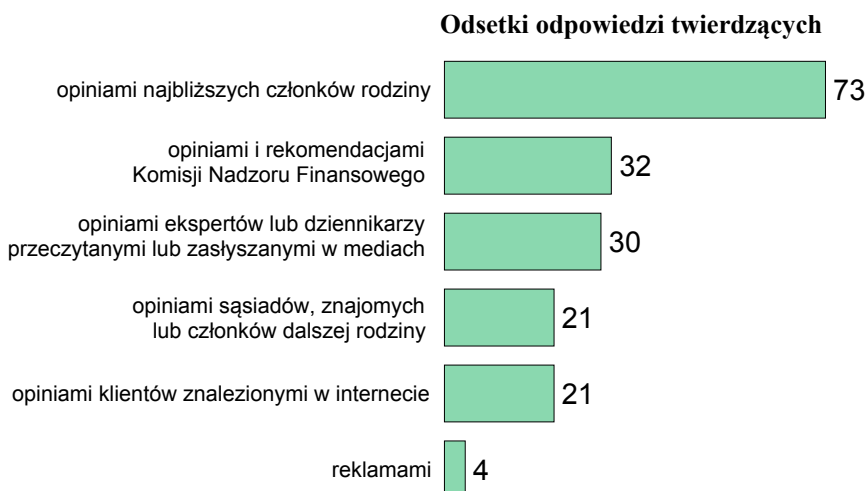
zaryzykowałoby taką inwestycję, być może wychodząc z założenia (spotykanego np. u niektórych klientów Amber Gold), że na początku działalności każda piramida finansowa musi się uwiarygodnić na rynku, a zatem w przypadku pierwszych klientów realizuje podjęte zobowiązania, wobec czego wstępujący do niej w tym początkowym okresie zwykle zyskują.

Poza własną wiedzą i doświadczeniem Polacy podejmując decyzje inwestycyjne w większości kierują się jeszcze opiniami i radami członków najbliższej rodziny (73%). Niespełna jedna trzecia (32%) bierze pod uwagę opinie i rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego (KNF). Tylko nieco mniejsza grupa (30%) uwzględnia opinie, porady i komentarze publikowane w mediach – w prasie fachowej lub popularnej, w radiu lub telewizji. Nieco ponad jedna piąta badanych (21%) decydując się na ulokowanie bądź zainwestowanie gdzieś swoich pieniędzy przeprowadza konsultacje i uwzględnia opinie znajomych, sąsiadów lub dalszej rodziny. Tyle samo respondentów deklaruje, że przed podjęciem decyzji inwestycyjnej sprawdza, co o danej strategii inwestycyjnej, firmie lub banku, którym chcieliby powierzyć swoje pieniądze, piszą internauci. Tylko nieliczni (4%) przyznają, że wpływ na to, jak i w co decydują się zainwestować, mają także reklamy.

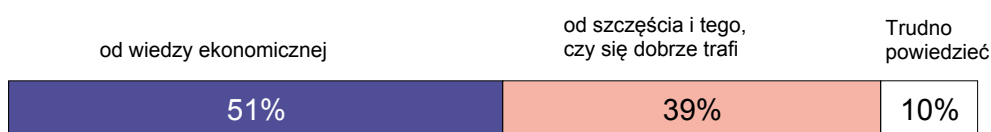

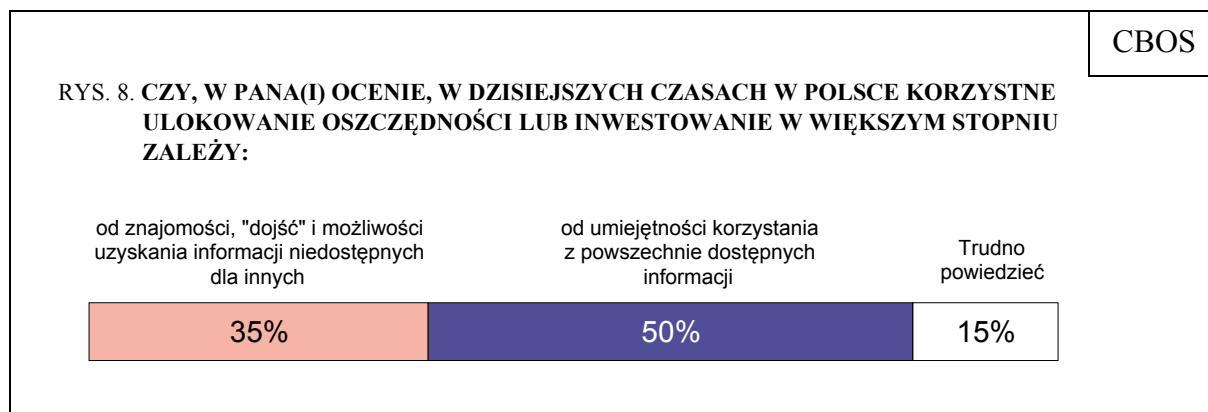
RYS. 6. CZY PODEJMUJĄC DECYZJĘ O TEJ INWESTYCJI LUB LOKUJĄC GDZIEŚ SWOJE OSZCZĘDNOŚCI KIEROWAŁ(A)BY SIĘ PAN(I):

Wśród ankietowanych przeważa przekonanie o przejrzystości i racjonalności funkcjonowania rynku inwestycyjnego w Polsce. Co najmniej połowa uważa, że mechanizmy działania tego rynku są na tyle przejrzyste i przewidywalne, że można je poznać zdobywając odpowiednią wiedzę ekonomiczną (51%) oraz śledząc powszechnie dostępne informacje (50%). Około dwóch piątych badanych nie ma zaufania do funkcjonowania rynku inwestycyjnego. Dwie piąte (39%) wierzy, że w dziedzinie inwestycji finansowych tak naprawdę więcej zależy od szczęścia i przysłowiowej „dobrej ręki” do interesów niż od wiedzy ekonomicznej. Tylko niewiele mniejsza grupa (35%) uważa, że mechanizmy działania rynku inwestycyjnego w Polsce nie są przejrzyste i tak naprawdę sukces inwestycyjny w większym stopniu zależy od „dojść” i możliwości zdobywania niejawnych i niedostępnych dla zwykłych śmiertelników informacji niż od umiejętności korzystania z powszechnie dostępnych źródeł.

RYS. 7. CZY, W PANA(I) OCENIE, W DZISIEJSZYCH CZASACH W POLSCE KORZYSTNE ULOKOWANIE OSZCZĘDNOŚCI LUB INWESTOWANIE W WIĘKSZYM STOPNIU ZALEŻY:

O nierówności szans na rynku inwestycji finansowych w naszym kraju w większym stopniu niż przeciętnie przekonani są respondenci w sile wieku – 43% osób mających od 35 do 44 lat, 37% w wieku 25–34 lata i 40% najmłodszych badanych (18–24 lata) podziela pogląd, że możliwości inwestycyjne w większym stopniu zależą od znajomości, układów i „dojść”, które umożliwiają zdobycie wiedzy niedostępnej dla innych, niż od umiejętności korzystania z powszechnie dostępnych informacji. Pogląd ten częściej podzielają także mieszkańcy dużych miast (powyżej 100 tys. ludności) niż mniejszych miejscowości. Teza ta znajduje więcej zwolenników wśród osób z wykształceniem średnim (41%) niż wśród pozostałych kategorii wyróżnionych ze względu na poziom wykształcenia. W grupach społeczno-zawodowych o nierównościach na rynku inwestycji finansowych ponadprzeciętnie często przekonani są uczniowie i studenci (48%), robotnicy wykwalifikowani oraz bezrobotni (po 46%), a także rolnicy (44%).

Poprosiliśmy ankietowanych, by posługując się 7-punktową skalą ocenili, jaki jest tzw. statystyczny polski inwestor. O ile zatem wcześniej badani mówili o własnych doświadczeniach i ocenach, o tyle teraz ich zadaniem było ocenienie innych.

W opinii ankietowanych Polak jako inwestor jest dość konserwatywny, kieruje się raczej przyzwyczajeniem – ma zaufanie do tych instytucji, z których usług już korzystał (54%), niż poszukuje nowych i bardziej zyskownych form oszczędzania lub inwestycji (23%). Jednak w jego strategii na rynku, zdaniem ankietowanych, chęć zysku (47%) wyraźnie przeważa nad troską o bezpieczeństwo inwestycji (29%). Odwrotnie zatem niż w przypadku autodeklaracji, Polacy oceniają rodaków jako bardziej skłonnych do ryzyka i ryzykownych inwestycji niż siebie samych.

Wydaje się, że w związku z tą dostrzegalną rozbieżnością ocen ogólne opinie na temat tego, jaki jest Polak-inwestor, są wyraźnie podzielone. Z jednej strony nieco większy odsetek badanych uważa, że Polacy mają skłonność do podejmowania ryzykownych decyzji inwestycyjnych aż do granicy hazardu (39%), z drugiej zaś niewiele mniejsza grupa (35%) jest zdania, że w sprawach finansowych Polacy są zachowawczy i raczej ostrożni, boją się bowiem nowości i nieznanymi wcześniej form oszczędzania czy inwestowania.

Jeśli chodzi o oceny poziomu wiedzy ekonomicznej, zdolność do sceptycyzmu, twardego stąpania po ziemi i zachowania rozsądku, to ankietowani oceniają swoich bliźnich bardzo krytycznie. Aż 59% respondentów uważa, że Polacy jako inwestorzy są naiwni i łatwo dają się zwodzić mirażom zysków obiecanych przez różnego rodzaju oszustów. Zaledwie 15% badanych jest zdania, że Polacy *en masse* w kwestii własnych inwestycji finansowych dysponują odpowiednią wiedzą ekonomiczną oraz kierują się rozsądkiem i umieją zachować zimną krew, by nie dać się zwieść złudnym obietnicom sprytnych naciągaczy.

Tabela 2

Czy, ogólnie rzecz biorąc, Polacy w kwestiach finansowych:								
Wskazania ankietowanych na 7-punktowej skali								
	1	2	3	4	5	6	7	
	w procentach							
Mają skłonność do hazardu i ryzykownych inwestycji	11	12	16	22	14	9	12	Są ostrożni - raczej boją się nieznanymi lub niepewnymi form oszczędności czy inwestycji
	39			22	35			
Kierują się przyzwyczajeniem i mają większe zaufanie do banków lub firm, z których usług już korzystali	22	18	14	15	9	7	7	Poszukują nowych, bardziej zyskowych form oszczędzania lub inwestycji w różnych instytucjach finansowych
	54			15	23			
Kierują się chęcią zysku	23	12	12	20	8	9	12	Kierują się bezpieczeństwem lokat i inwestycji
	47			20	29			
Są naiwni i łatwo dają się oszukiwać sprytnym naciągaczom	25	16	18	23	8	4	3	Są rozsądni i nie dają się łatwo oszukiwać sprytnym naciągaczom
	59			23	15			

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Jaki zatem portret Polaka jako inwestora wyłania się z opinii badanych? Na podstawie średnich ocen można stwierdzić, że w kwestii własnych finansów statystyczny Polak jest raczej zachowawczy niż innowacyjny (średnia 3,23 na 7-punktowej skali), minimalnie bardziej skłonny do ostrożności i konserwatyizmu niż do ryzyka (3,94). Jednocześnie zaś

ów Polak „uśredniony” – w odróżnieniu od każdego z oceniających z osobna – w pogoni za zyskiem jest gotów do ryzykownych inwestycji, kosztem ich bezpieczeństwa (3,54). Jednak w ocenie ankietowanych najbardziej brakuje mu rozsądku i wiedzy ekonomicznej, a zatem z powodu łatwowierności i braku zmysłu krytycznego staje się łatwym łupem dla wszelkiego rodzaju oszustów i naciągaczy (średnia 2,96).

Opracowali

Agnieszka CYBULSKA

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy uważa się Pan(i) za osobę zorientowaną w możliwościach korzystnego oszczędzania lub inwestowania pieniędzy na rynku finansowym w Polsce czy też nie ma Pan(i) orientacji w tej dziedzinie?				Liczba osób
		Jak wielu zwykłych ludzi zupełnie nie mam orientacji ani głowy do spraw finansowych	Mam słabą orientację w tej dziedzinie	Mam pewną lub bardzo dobrą orientację w tej dziedzinie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		44	34	21	1	985
Płeć	Mężczyźni	41	33	26	1	469
	Kobiety	47	35	17	1	516
Wiek	18-24 lata	36	43	20	2	123
	25-34	33	43	24	1	202
	35-44	37	35	28		161
	45-54	43	32	25		152
	55-64	55	26	17	2	194
	65 lat i więcej	60	25	13	1	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	35	12	0	374
	Miasto do 20 tys.	46	28	24	2	150
	20-100 tys.	43	29	27	1	190
	101-500 tys.	35	37	27	1	168
	501 tys. i więcej mieszk.	26	44	29	1	104
Wykształcenie	Podstawowe	73	20	6	2	192
	Zasadnicze zawodowe	54	32	14	1	257
	Średnie	36	41	23	1	346
	Wyższe	16	38	45	1	191
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	14	38	46	1	93
	Średni personel, technicy	30	48	23		42
	Pracownicy adm.-biurowi	32	37	31		49
	Pracownicy usług	40	33	28		66
	Robotnicy wykwalifikowani	46	34	20		118
	Robotnicy niewykwalifik.	64	22	13		47
	Rolnicy	56	44			58
Pracujący na własny rach.	20	32	46	1	46	
Bierni zawodowo	Renciści	67	15	15	2	73
	Emeryci	55	28	15	1	201
	Uczniowie i studenci	32	47	18	3	74
	Bezrobotni	47	44	9		55
	Gospodynie domowe i inni	48	34	19		63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	37	37	27		123
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	36	33	1	79
	sekt. prywat. poza rolnict.	35	32	33	0	243
	prywatnym gosp. rolnym	50	43	6	1	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	56	36	8	0	140
	501-750	54	33	14		120
	751-1000	54	25	20	1	142
	1001-1500	39	38	22	1	155
	Powyżej 1500 zł	33	30	35	1	176
Ocena własnych war. mater.	Złe	61	23	16		173
	Średnie	46	34	18	1	432
	Dobre	33	39	27	1	380
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	31	14		49
	Raz w tygodniu	49	33	17	1	445
	1-2 razy w miesiącu	37	39	24	1	134
	Kilka razy w roku	38	37	25	0	204
	W ogóle nie uczestniczy	40	29	29	2	153
Poglądy polityczne	Lewica	40	35	24	2	148
	Centrum	40	37	22	1	335
	Prawica	41	37	21	0	276
	Trudno powiedzieć	56	25	18	1	226

Tabela 2

		Czym przede wszystkim kierował(a)by się Pan(i) podejmując tę decyzję? Czy ważniejsze byłoby dla Pana(i) poczucie bezpieczeństwa inwestycji czy też wysokość zysku z tej inwestycji?				Liczba osób
		Poczucie bezpieczeństwa	Wysokość zysku	I jedno, i drugie w równym stopniu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		81	13	3	3	982
Płeć	Mężczyźni	80	15	3	2	467
	Kobiety	83	10	3	4	515
Wiek	18-24 lata	76	21	2	1	123
	25-34	83	14	1	1	201
	35-44	86	11	2	1	159
	45-54	89	6	3	2	152
	55-64	81	14	2	3	194
	65 lat i więcej	73	11	8	9	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	83	12	2	3	374
	Miasto do 20 tys.	81	16	2	2	149
	20-100 tys.	83	10	4	3	190
	101-500 tys.	79	14	5	2	167
	501 tys. i więcej mieszk.	81	13	3	3	104
Wykształcenie	Podstawowe	70	18	4	8	192
	Zasadnicze zawodowe	83	13	2	2	257
	Średnie	85	11	3	1	343
	Wyższe	85	11	2	1	191
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	89	9	3		93
	Średni personel, technicy	87	11		2	42
	Pracownicy adm.-biurowi	89	8	2	1	49
	Pracownicy usług	86	13	1		66
	Robotnicy wykwalifikowani	81	17	2		117
	Robotnicy niewykwalifik.	78	17	1	4	47
	Rolnicy	78	12		9	58
	Pracujący na własny rach.	81	19			46
Bierni zawodowo	Renciści	72	19	3	6	72
	Emeryci	78	10	5	6	201
	Uczniowie i studenci	83	15	2		74
	Bezrobotni	77	15	7	1	55
	Gospodynie domowe i inni	90	5	3	2	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	86	10	1	2	123
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	87	11	2		78
	sekt. pryw. poza rolnict.	81	17	1		243
	prywatnym gosp. rolnym	85	6	2	7	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	89	7	3	0	139
	501-750	82	13	2	3	120
	751-1000	79	15	1	4	142
	1001-1500	82	13	2	3	155
	Powyżej 1500 zł	84	13	3	1	176
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	19	5	4	172
	Średnie	84	10	2	3	430
	Dobre	83	13	3	2	380
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	82	8	2	8	49
	Raz w tygodniu	81	14	3	2	445
	1-2 razy w miesiącu	86	11	1	2	134
	Kilka razy w roku	85	10	2	3	204
	W ogóle nie uczestniczy	75	16	4	4	150
Poglądy polityczne	Lewica	82	13	3	2	148
	Centrum	83	13	2	2	335
	Prawica	87	9	3	2	274
	Trudno powiedzieć	73	17	4	6	225

Tabela 3

		Czy, w Pana(i) ocenie, w dzisiejszych czasach w Polsce korzystne ulokowanie oszczędności lub inwestowanie w większym stopniu zależy:			Liczba osób
		od wiedzy ekonomicznej	od szczęścia i tego, czy się dobrze trafi	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		51	39	10	984
Płeć	Mężczyźni	53	36	10	469
	Kobiety	49	41	11	515
Wiek	18-24 lata	69	29	3	123
	25-34	51	41	8	201
	35-44	54	39	7	161
	45-54	46	46	8	152
	55-64	49	39	12	194
	65 lat i więcej	42	34	24	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	47	41	12	374
	Miasto do 20 tys.	47	39	14	149
	20-100 tys.	51	40	10	190
	101-500 tys.	57	35	7	168
	501 tys. i więcej mieszk.	63	32	5	104
Wykształcenie	Podstawowe	38	40	22	192
	Zasadnicze zawodowe	46	46	9	257
	Średnie	59	33	8	345
	Wyższe	57	38	5	191
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	54	41	5	93
	Średni personel, technicy	68	24	8	42
	Pracownicy adm.-biurowi	57	37	6	48
	Pracownicy usług	51	39	10	66
	Robotnicy wykwalifikowani	53	37	10	118
	Robotnicy niewykwalifik.	38	44	17	47
	Rolnicy	56	38	6	58
	Pracujący na własny rach.	60	38	3	46
Bierni zawodowo	Renciści	34	57	9	73
	Emeryci	44	33	23	201
	Uczniowie i studenci	71	26	3	74
	Bezrobotni	40	55	5	55
	Gospodynie domowe i inni	52	43	5	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	50	42	8	122
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	55	35	10	79
	sekt. pryw. poza rolnict.	55	38	7	243
	prywatnym gosp. rolnym	54	36	10	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	49	43	8	140
	501-750	48	41	12	120
	751-1000	50	40	10	142
	1001-1500	52	38	11	155
	Powyżej 1500 zł	57	36	8	175
Ocena własnych war. mater.	Złe	47	38	14	173
	Średnie	48	40	12	431
	Dobre	56	36	7	380
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	30	49	20	49
	Raz w tygodniu	49	40	11	445
	1-2 razy w miesiącu	54	37	9	134
	Kilka razy w roku	56	39	5	204
	W ogóle nie uczestniczy	54	32	14	152
Poglądy polityczne	Lewica	58	34	8	148
	Centrum	52	42	7	335
	Prawica	56	33	11	276
	Trudno powiedzieć	40	43	17	225

Tabela 4

		Czy, w Pana(i) ocenie, w dzisiejszych czasach w Polsce korzystne ułożenie oszczędności lub inwestowanie w większym stopniu zależy:			Liczba osób
		od znajomości, „dojść” i możliwości uzyskania informacji niedostępnych dla innych	od umiejętności korzystania z powszechnie dostępnych informacji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		35	50	15	983
Płeć	Mężczyźni	37	50	13	467
	Kobiety	33	51	16	515
Wiek	18-24 lata	40	54	6	123
	25-34	37	51	12	200
	35-44	43	48	8	161
	45-54	33	54	13	152
	55-64	35	51	15	194
	65 lat i więcej	22	45	33	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	48	17	374
	Miasto do 20 tys.	34	51	15	148
	20-100 tys.	29	56	15	190
	101-500 tys.	40	46	13	168
	501 tys. i więcej mieszk.	39	54	7	104
Wykształcenie	Podstawowe	26	43	31	192
	Zasadnicze zawodowe	34	53	13	257
	Średnie	41	49	10	343
	Wyższe	35	56	9	191
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	36	55	10	93
	Średni personel, technicy	31	59	10	42
	Pracownicy adm.-biurowi	36	61	3	48
	Pracownicy usług	28	58	14	66
	Robotnicy wykwalifikowani	46	44	11	118
	Robotnicy niewykwalifik.	34	58	8	47
	Rolnicy	44	34	22	58
	Pracujący na własny rach.	37	54	9	45
Bierni zawodowo	Renciści	24	53	23	73
	Emeryci	24	50	27	201
	Uczniowie i studenci	48	46	6	74
	Bezrobotni	46	46	7	55
	Gospodynie domowe i inni	41	47	12	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	36	54	10	122
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	37	52	11	79
	sekt. prywat. poza rolnict.	36	55	9	241
	prywatnym gosp. rolnym	46	31	22	59
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	39	49	12	140
	501-750	37	47	16	120
	751-1000	37	48	16	142
	1001-1500	32	56	13	155
	Powyżej 1500 zł	30	61	9	175
Ocena własnych war. mater.	Złe	32	43	25	173
	Średnie	39	45	16	431
	Dobre	32	59	9	379
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	47	32	49
	Raz w tygodniu	37	50	13	445
	1-2 razy w miesiącu	33	52	15	134
	Kilka razy w roku	37	50	13	204
	W ogóle nie uczestniczy	33	50	17	151
Poglądy polityczne	Lewica	34	57	9	147
	Centrum	39	51	9	335
	Prawica	34	49	17	276
	Trudno powiedzieć	30	47	23	225